

Poe, al calaix

E. CERDÁN TATO

La nit del 21 de desembre de 1963 (o va ser de 1964?), es va emetre per aquella encara incipient TVE, en blanc i negre, per descomptat, la versió de Chicho Ibáñez Serrador del relat d'Edgar Allan Poe *El cor delator*, en la sèrie *Historias para no dormir*, i que paradoxalment em procuraven un son de somnis. Perquè aquella nit, després del “ressò apagat i apressat”, com d'un rellotge embolicat en cotó en pèl, el telenotícies, els esports i quan ja em disposava a desconnectar el televisor, una última notícia: “L'escriptor Enrique Cerdán Tato, d'Alacant, ha guanyat, amb *El lugar más lejano*, el premi Sésamo, de contes”, llavors “el primer i més important premi del gènere, concedit a Espanya, després de la guerra”. De sobte, aquell cor del bostonià em delatava i em fitxava juntament amb López Pacheco, Antonio Ferrer, Medardo Fraile, Luis Goytisolo, Fernando Quiñones, Juan Marsé, Alfonso Grosso, Concha Alós, Armando López Salinas, Dolores Medio, Jorge Ferrer-Vidal, el també alacantí Gonzalo Fortea i tants altres, d'una generació que el crític Dámaso Santos —que havia sigut director del diari *Información*— anomenaria “Generació Sésamo” i José Antonio Novais, de “la protesta” o “d'una nova fauna d'existencialistes en Sésamo (...) Ens ho deien perquè ens deixem la barba, estem en unes coves i pintem les parets, però igual podrien anomenar-nos troglodites”. En fi, el cas és que aquella nit no vaig dormir. El telèfon sonava sense parar, fins que em va rescatar, a penes mitja hora després, l'amic, poeta i crític Ernesto Contreras, i em va portar enlaire a la pròxima redacció del periòdic, per fer-me una entrevista d'urgència. “Kafka?”. Potser —li vaig respondre—, potser, Dino Buzzati, però de segur que pel fons va Poe (ara, ja amb dos-cents anys ben complits, felicitats Edgar). Després, amb alguns altres redactors, vam anar de copes i, poc abans de les nou del matí, ja estava en la meua classe, però vençut per la ginebra *Gordon's* i els logaritmes neperians, quina combinació tan devastadora.

A tot això, aquell relat es va publicar en diverses revistes d'ací i d'Amèrica Llatina, es va traduir a diversos idiomes, i, per fi, al català: L'indret mes llunyà, gràcies a un grup de joves, amics i companys de la Romana, on l'havia escrit, en un despatx de la Germandat de Llauradors. Pels seixanta, solia retirar-me a reflexionar i a escriure, si la cosa marxava, en un vell xalet de la platja de Mutxavista, al Campello. En aquell xalet, propietat de la meua àvia, vaig passar molts estius de la infància i l'adolescència. Després, va morir la meua àvia i va anar a parar a les mans del meu oncle, que no va tindre inconvenient a deixar-me'n les claus. Estava abandonat i a la venda, i tenia, en la soledat i l'esfondrament, un cert aire tenebrista, que m'escau. Entre aquelles parets, en aquelles habitacions, s'embolicaven els records, el pou, la cisterna, els gojos i les pors. Molts anys abans, el que havia sigut el dormitori del meu germà i meu va saber què era el terror. Quan el 27 de gener de 1939, amb la família, anàvem cap a la frontera francesa, cap a l'exili de Perpinyà, dos caces Fiat CR-32 ens van metrallar. Quan hi vam tornar uns quants anys després, en un calaix de la còmoda de la meua habitació del xalet, hi vaig trobar un drap. El vaig desplegar i era la mateixa bandera dels caces que ens van perseguir a tirs. En aquell xalet, els de la Divisió Littorio tenien l'Estat Major. Un cor delator i desprietat...

CARTES DE PROP

Reflexions crítiques

ENRIC SÒRIA

Com supose que algú ja deu haver comentat ací, acaba d'aparèixer un llibre molt interessant, *País Valencià, segle XXI*, que aplega vint-i-una reflexions crítiques d'altres tants autors que compten entre els que més s'estimen el país sobre el qual reflexionen. Crec que cal celebrar llibres com aquest, perquè l'hàbit del debat civilitzat ens convé molt, als valencians, i també perquè compartisc, amb matisos, moltes de les reflexions que ací es prodiguen, i les que no acabe de compartir m'hi han fet pensar (que és el que el llibre pretén i del que es tracta). Em sap greu no poder esmentar degudament tota la diversitat d'idees que s'hi exposen, però sí he de dir que em sembla un conjunt valuós. Compartisc, per descomptat, el neguit pel rumb del nacionalisme de Ferran Garcia-Oliver, el contundent refús de la política del nostre actual govern de Juli Capilla, la vindicació crítica del llegat fusterià de Martí Domínguez o els esments que dedica Jordi Muñoz a la gestió de la pluralitat, tan raonables com les anàlisis de Toni Mollà, Josep Lluís Barona, Adolf Beltran, Joan F. Mira, etc. Amb tot, diria que el sarcasme i el menyspreu tan ben manifestats en el text de Pau Viciano no em semblen els millors recursos per aconseguir, com vol Pasqual Mollà, els “consensos bàsics necessaris” o aquell “conjunt transversal d'aspiracions” de què parla Beltran, i que haurien de ser la base de qualsevol projecte polític capaç de superar la misèria actualment existent. Sobre això, cal reconèixer que Vicent Partal posa els punts sobre algunes is de forma particularment sensata.

Un tret preocupant d'aquest llibre és que el relliga un feix de senyals d'alarma. Vol ser una proposta engrescadora i en realitat sona com una resposta atribolada. Aquestes alarmes són: la política prepotent i arrasadora del PP; el recent i simptomàtic intent del PSPV de desfer-se de rèmores com ara el seu mateix nom; el qüestionament, entre alguns valencianistes, del llegat de Fuster, i la virada del partit més representatiu del valencianisme cap a un centre dreta il·lusori,

D'esquerra a dreta, Antoni Furió, Pau Viciano i Gustau Muñoz, editors de *País Valencià, segle XXI*. / PRATS I CAMPS

contra la seua pròpia tradició, ancorada en l'esquerra real. Menys constant, se sent també l'alarma davant el perceptible desinterès dels catalans per les vicissituds dels valencians.

Són qüestions diferents, algunes fortament imbricades i altres no tant, i requeririen un tractament molt matissat que ací és inviable (i me'n disculpe). Començaré per l'última: que la majoria dels catalans —inclosos els nacionalistes— no s'interessen ni poc ni gens pel País Valencià, no és cap afirmació malèvola. És un fet. Com a tal, caldrà explicar-lo, però no podem ignorar-lo. Ho diu molt bé Antoni Defez, que és un valencià que, com un servidor, viu i treballa a Catalunya i sap quin pa s'hi dona: “Els catalans, en la seua immensa majoria, desconeixen absolutament què ha passat i què passa al sud de l'Ebre”. Que de tant en tant dissimulen amb retòrica aquest desenteniment de fons no hauria d'enganyar ningú. Puc conjecturar algunes raons —i potser m'equivoque— d'aquest fet, però el fet hi és. Aparentment, el nacionalisme català s'ha construït sobre la llengua, però en realitat proposa una visió de què vol dir ser català, que suma uns valors, uns costums i unes proclivitats prou determinats. Aquesta visió s'ha bastit a partir d'unes dades (i d'uns somnis i mites) exclusivament regionals. Ni els valencians ni els mallorquins van

ser tinguts en compte, i la imatge resultant, com és lògic, no ens inclou. El fet que valencians i mallorquins (que no responem al tipus) parlem en català, posa en qüestió un pilar bàsic de tot l'edifici. Les contradiccions greus, en política, s'esquiven o s'amaguen quan es pot. I poden. L'anticatalanisme visceral de molts valencians hi ha afegit un llòbreg ingredient a l'escull inicial. Vist des de Catalunya, el País Valencià és estrany, conflictiu i hostil, i val més que no s'interferisca en els seus projectes de futur. A mi em pot

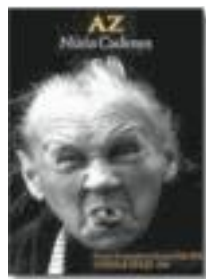
hem de resoldre els valencians mateixos, tant si la resta de l'univers ens ignora com si no. El continu lament pel desinterès dels cosins catalans és justificat (sobretot en matèria cultural: ens lleva un mercat decisiu), però també traspua una desconfiança en la pròpia capacitat que no costaria gens de confondre amb l'autoodi. Com tothom, els valencians ens podem equivocar (i hi ha qui sosté que la nostra història política il·lustra bé aquesta possibilitat), però també som perfectament capaços de pensar racionalment, d'encarar els problemes, plantejar projectes viables i prendre decisions encertades. Per exemple, la proposta política fusteriana, a desgrat d'haver-se articulada durant una dictadura —sense cap possibilitat, doncs, de verificació empírica mentre s'ordia— va tindre un cert èxit durant la transició. Ara han canviat els temps, els factors, la societat, el món. Que en 40 anys el nacionalisme valencià no haja sabut tramar cap altra proposta digna de ser tinguda en compte: coherent, actualitzada, basada en dades i no només en pressuposicions, i amb propostes que puguen mobilitzar això que se'n diu l'electorat, és una vergonya de la qual tots hem participat massa. Almenys, saber que no vindrà ningú a traure'ns les castanyes del nostre propi foc ens hauria d'esperonar la reflexió.

Els valencians ens podem equivocar, però també som capaços de pensar racionalment

irritar aquesta actitud (i ho fa), perquè valencians i catalans parlem la mateixa llengua i compartim alguns problemes i interessos; a més, perquè els valencians, de tant en tant, diem coses interessants, però no ens escolten, i predicar des de València que haurien d'escoltar-nos és abocar aigua en cistella, precisament perquè no ens escolten. En tot cas, la irritació no m'encega fins al punt de fer-me ignorar el que constata cada dia.

D'altra banda, crec que els problemes dels valencians els

Narrativa

A-Z
Núria Cadenes

Tres i Quatre
València

La periodista Núria Cadenes va guanyar amb aquest llibre el premi Antoni Bru, dins els Premis Ciutat d'Elx. Es tracta

d'un recull de 26 narracions protagonitzades, cadascuna d'elles, per un personatge. Els 26 personatges s'ordenen, en funció de les lletres inicials dels seus noms, d'acord amb l'abecedari. Bèstia i surrealista, aquest abecedari, que té uns protagonistes molt diferents, vol reflectir la humanitat de la vida. Núria Cadenes havia publicat anteriorment una novel·la curta i una biografia d'Ovidi Montllor.

Disc

Contes per versos
Rapsodes

Més de mil
Benaguasil, 2009

A l'escena musical en valencià li faltava una proposta solvent en un estil fins ara verge com el hip-hop. I els primers que han donat el pas han estat *Rapsodes*, una formació del Camp de Túria que

ha editat el seu primer disc, *Contes per versos*, una desimbolta barreja estilística que ells mateixos bategen amb encert com “electro hip-hop”. És una proposta acurada, amb puntuals derivacions jazzys, folk i pop, creuades de bases elegants i nítides que envolten unes rimas eficaces i divertides sobre temàtiques urbanes i auto-referencials, habituals del gènere, tot i afegint tocs d'humor i reivindicacions específicament valencianes.

Poesia

L'Instant fugaç
Juli Capilla

Edicions Bromera
Alzira, 96 pàgines

Guanyador del Premi Ibn Jafadja d'Alzira, aquest poemari ve avalat també per la trajectòria literària del seu autor. Juli Capilla

(València, 1979) és un escriptor polifacètic, crític i director de la revista *Caràcters*, a més de novel·lista. En aquest llibre fa una exaltació de la vida des de la consciència apassionada d'allò que implica la mort. Això dota els poemes d'una intensitat desesperada. La fugacitat del títol empeny el poeta a arrapar-se a les sensacions, els records i els afectes amb una ferocitat que lluita contra l'implacable deriva del temps.